## עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה יד ופ"ו מהל' סוכה הל' טו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תקיח סעיף ח ופי' תרלח סעיף א:

י ב מיי' פ"ב מהלכות יו"ט שם טוש"ע א"ח סי' תקיח סעיף ח:

יא ג טור ש"ע שם בהג"ה:

יב ד מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה יג ופכ"ה הלכה כג ופכ"ו הל' יד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רסה סעיף ג ופי' רעט סעיף א:

יג ה מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה טו סמג שם טוש"ע שם סי' תרלח סעיף א:

יד ו ז מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעיף ב:

טו ח מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעיף א' בהג"ה:

טז ט מיי' פ"ז מהל' לולב הלכה כו סמג עשין מד טוש"ע שם סי' תרסה סעיף ב:

**מתני'** (א) אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה: **גמ'** מאי שנא מן הסוכה דלא דקא סתר אהלא מן הסמוך לה נמי קא סתר אהלא אמר רב יהודה אמר שמואל מאי סמוך סמוך לדפנות רב מנשיא אמר אפילו תימא בשאין סמוך לדפנות כי תניא ההיא באסורייתא (א) תניא ר' חייא בר יוסף קמיה דר' יוחנן אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה ור' שמעון מתיר ושוין בסוכת החג בחג שאסורה ואם התנה עליה הכל לפי תנאו ורבי שמעון מתיר והא קא סתר אהלא אמר רב נחמן בר יצחק הכא בסוכה נופלת עסקינן ור' שמעון לטעמיה דלית ליה מוקצה דתניא מותר השמן שבנר ושבקערה אסור ורבי שמעון מתיר מי דמי התם אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו הכא אדם יושב ומצפה אימתי תפול סוכתו אמר רב נחמן בר יצחק הכא בסוכה רעועה עסקינן דמאתמול דעתיה עלויה: ושוין בסוכת החג בחג שהיא אסורה ואם התנה עליה הכל לפי תנאו: ומי מהני בה תנאי והאמר רב ששת משום ר' עקיבא מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' ותניא ר' יהודה בן בתירא אומר מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לה' מה חג לה' אף סוכה לה' [א] אמר רב מנשיא (ב) בריה דרבא סיפא אתאן לסוכה דעלמא אבל סוכה דמצוה לא מהני בה תנאה וסוכה דמצוה לא והתניא סככה כהלכתה ועטרה בקרמים ובסדינין המצויירין ותלה בה אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים ופרכילי ענבים יינות שמנים וסלתות ועטרות שבלים אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו אביי ורבא דאמרי תרוייהו באומר איני בודל מהם כל בין השמשות דלא חלה קדושה עלייהו אבל עצי סוכה דחלה קדושה עלייהו אתקצאי לשבעה ומאי שנא מהא דאתמר הפריש שבעה אתרוגים לשבעת הימים אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר ורב אסי אמר כל אחת יוצא בה ואוכלה למחר התם דמפסקו לילות מימים כל חד וחד יומא מצוה באפי נפשיה הוא הכא דלא מפסקו לילות מימים כולהו יומי כחדא יומא אריכתא דמי:

מתני'

**מתני' אין נוטלין עלים מן הסוכה.** כגון בפסח או בעלרת ויושב בסוכה בגנה או בפרדס אין נוטלין עלים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה. השתא משמע אם הוא עב שנתנו(ט) קנים הרבה מותר ליטול מהם ובגמרא פריך הא סתר אהלא דכיון דבטליה לגבי סכך כל פורתא דשקיל מניה סתירה הוא: **גמ' סמוך לדפנות.** קנים הנוקפים סביבות לדפנות כיון שלא נארגו עם הדופן לא בטלי לגבי דופן ואינו דומה לסמוך לסכך שהסכך אינו ארוג לפיכך הכל שוה העליון כתחתון סכך הוא: **אפילו תימא בשאין סמוך לדפנות.** אלא סמוך לסכך: **וכי תניא.** מתניתין באסורייתא חבילות של קנים שנתנן על הסכך מדלא התיר אגדן לא בטלינהו לגבי סכך אלא להצניעם שם: בברייתא נמי גרסינן **אלא מן הסמוך לה: ורבי שמעון מתיר.** אפילו מן הסכך. ולקמן פריך ליה והא סתר אהלא: **שהיא אסורה.** אפילו בחוש"מ כדיליף לקמן: **ואם התנה עליה.** לפני י"ט: **נופלת.** שנפלה בי"ט דליכא סתירת אהל. וטעמא דת"ק משום מוקצה דהא בין השמשות היתה קיימת ומוקצה היא מחמת איסור סתירה אבל הסמוך לה לאו מוקצה הוא דלית ביה משום סתירה: **מותר השמן שבנר ושבקערה.** נר קרוויזי"ל. מותר השמן שנותן בנר או בקערה שמן הניתן להדלקת הנר של שבת וכבה המותר יש בה משום מוקצה ואסור: **אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו.** שיודע שסופה לכבות הלכך בין השמשות דעתיה על המותר: **הכא אדם יושב ומצפה כו'.** בתמיה וכי נביא הוא ויודע שעתידה ליפול למחר: **בסוכה רעועה.** דמסיק אדעתיה דנפלה ולמחר נפלה הלכך לרבי שמעון מוקצה ליכא דאמרינן דעתיה מאתמול עלויה ולת"ק לא אמרינן דעתיה עלויה בשום מידי דלא חזי בין השמשות: **לה'.** משמע כל שבעה לה' הוא הקדש: **על החגיגה.** שלמי חגיגה ליאסר משהוקדשו: **חג.** חגיגה: **סיפא.** דקתני ואם התנה עליה אסוכה דעלמא קאי ואריש' דברייתא קא מהדר דאיפלגו בה ת"ק ורבי שמעון דקתני אין נוטלין עלים מן הסוכה ואוקימנא בשנפלה ומשום מוקצה וקאמר אם התנה עליה מבעוד יום שאם תפול מחר יסיקנה הכל לפי תנאו: **ועטרה.** יפה בסדינין ובקרמין המצויירין. קרמין בגדי צבעונין שקורין אובריי"ן. סדינים לבנים של פשתן: **יינות שמנים וסלתות.** בכוסות של זכוכית לנוי: **הכל לפי תנאו.** מדקתני אסור להסתפק מהן ש"מ בטלי להו לגבי סוכה והוי להו כסוכה וקאמר דתנאי מהני: **אביי ורבא דאמרי תרוייהו.** דלא דמו לסוכה לענין תנאה ואע"ג דבטלי לגבה דכי מהני תנאה באומר מבעוד יום איני בודל מהם מהיות כוחי וזכותי בהם ליטלן כל שהות אורך של בין השמשות של ערב י"ט הלכך בשעת ביאת היום שהיתה קדושה צריכה לחול עליהם לא חלה לפיכך לא הוקצה אבל עצי [ב] סוכה שאינו יכול להתנות עליהם תנאי זה שהרי על כרחו יבדל מהם בין השמשות משום דסתר אהלא ובין השמשות ספק י"ט הוא חלה קדושה עליהו ועל ידי קדושה זו הוקצו לשבעה: **ומאי שנא מהא כו'.** דלא אמר באתרוג דמשום בין השמשות קמא ליתקצי כל שבעה אלא לחד יומא מכי אתני עליה לחד יומא: **דאתמר הפריש כו' יוצא בה.** ביומה: **ואוכלה לאלתר.** קסבר למצותה אתקצאי והרי נעשית מצותה: **ורב אסי אמר יוצא בה ואוכלה למחר.** דכיון דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא. והא עצי סוכה נמי כיון דאתני עלייהו ליהנות מהן בתוך של מועד כהפרישה ליום ראשון דמי ומשום דבין השמשות קמא קדיש קא אמרת דאתקצאי לשבעה: **דמפסקי לילות מימים.** שאין מצותו בלילה:

מתני'

**עד מוצאי יו"ט האחרון.** עד שיתחיל יום החול וא"ת התינח י"ט שמיני מוקצה הוא משום דהוי ספק שביעי וגם ביום תשיעי שם מוקצה עליו הואיל ואתקצאי לבין השמשות אתקצאי נמי לכולי יומא ושפיר אמרינן מוקצה מחמת יום שעבר במוקצה מחמת מצוה כגון הכא בעצי סוכה אבל נהגו העולם כשחל תשיעי של חג בע"ש שאין מסתפקין מהן בשבת שהוא עשירי ומאי טעמא אי משום סתירת אהל לא שייך בפירות ואי משום דאתקצאי בין השמשות דתשיעי הוי מגו כה"ג לא אמרינן דבתשיעי נמי לא נאסר אלא מטעם מגו וי"ל דהיינו טעמא משום הכנה דהואיל ובע"ש היה אסור שהוא תשיעי והוא י"ט אם היה נאכל בשבת היה מכין י"ט לשבת והוי כעין נולד כיון שבא עתה לראיות שלו ולא בא בי"ט ומזה הטעם יש נזהרין כשחל שמחת תורה אחר השבת מלאכול האתרוג באותו יום דהואיל ובשבת היה אסור שהוא שמיני ועוד כי היה ראוי לברך בו אם אתי אליהו ואמר דעברו גלגול א"כ אם היה אוכל אותו בשמחת התורה כדאמרן הוי שבת מכין לי"ט: **אמר** רב מנשיא בריה דרבא **סיפא אתאן לסוכה דעלמא** וכו'. מצי נמי למפרך דלמאי דס"ל דהוי מוקצה מחמת איסור לא אשכחנא דמהני ביה תנאה אלא דאינו חושש למפרך משום דאינו נשאר במסקנא אלא נקט האמת: **אבל עצי סוכה דחל קדושה עלייהו אתקצאי לשבעה.** וקשה למשמע הכא דמה שעצי סוכה אסורין היינו מטעם מוקצה וכן (ג) משמע בשבת (דף מה. ושם) הואיל והוקצה למצותו הוקצה לאיסורו ולעיל קאמר מה חג לה' אף סוכה לה' אלמא דאסורין מדאורייתא ותירץ ר"ת דמה שאמר מה חג לשם אף סוכה לשם היינו לפי שיעור סוכה כגון ב' דפנות ושלישית אפי' טפח אבל אי עביד דפנות שלמות יותר משיעור סוכה לא נפיק מקרא ועל היותר קאמר שאסור מטעם מוקצה ור"י פירש דודאי כל זמן שהסוכה בעמידה שייך בה מה חג לה' אף סוכה לה' אבל כשנפלה לא שייך בה מה חג וכו' ואם כן היה יכול לתרוצי הכא מה שעצי סוכה אסורין מקרא דלעיל מה חג היינו כשהיו בעמידה אבל כשנפלו מותרין אלא נקט האמת דכשנפלו נמי אסורין מטעם מוקצה:(ס) **כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר.** לאו דוקא לאלתר דהא אתרוג של יום ראשון אסור כל היום עד למחר ולא פליג רב ורב אסי אלא בשאר ימים:

מן

## מסורת הש"ס

א) [שבת מה.], ב) [שם מה.], ג) שבת מד. מו:, ד) סוכה ט., ה) שבת כב. מה. סוכה י. [תוספ' סוכה פ"א], ו) סוכה מו: ע"ש, ז) [שם מח.], ח) במ"ל: שנתנו בו, ט) [וע"ע תוס' שבת כב. ד"ה סוכה],

◆

## תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסכות שבעת ימים ליי: ויקרא כג לד

◆

## הגהות הב"ח

(א) גמ' תני ר' חייא בר יוסף: (ב) שם אמר רב מנשיא אמר שמואל סיפא אתאן כצ"ל וכן בתוספות: (ג) תוס' ד"ה אבל וכו' וכן בשבת משמע דקאמר הואיל:

◆

## הגהות הגר"א

[א] גמ' אף סוכה לה' ולא והתניא כו' כצ"ל ונכנסיים מוקפים בעגולים וכ"כ הרי"ף ל"ג לה: [ב] רש"י ד"ה אביי. אבל עצי כו'. נ"ב אבל הרי"ף מפרש דהמסקנא דאם התנה קאי אסוכת החג ובאומר איני בודל ימי"ם אבל עצי סוכה דמילא קדושה כשלא אמר איני בודל ועי' תוס' ד"ה אמר וכר"ן (ובמלחמות ומהרש"א):

◆

## לעזי רש"י

קרוויזי"ל [קרוישו"ל]. מנורה. אובריי"ן [אוברי"ן]. בדים מקושטים ברוקמאות צבעוניות.

◆

## מוסף רש"י

אין נוטלין עצים מן הסוכה. בפסח ועצרת מסוכה העשויה לנוי ואפילו נפלה. משום מוקצה דאיתקצאי מחמת סתירת אהל ביו"ט, **אלא מן הסמוך לה.** אם שמן חבילות עצים אצל דופנה ליכא איסור מוקצה, דדעתיה עלויה מאתמול למישקלינהו למחר דלא סתר בהו אהלא (שבת מה.). **ור' שמעון מתיר.** אם נפלה דלית ליה מוקצה (שם). **ושוין בסוכת החג בחג.** שהוקצה למצותה למצותה כל שבעה (שם). **שכשם שחל שם שמים על החגיגה.** שלמי חגיגה שם שמים חל עליהם לאוסרן עד לאחר הקטרת אימורין, דומיא דהכי כתב הכי תשלומין נגוה כענד העוגל פרס (סוכה ט.). **מה חג לה'.** חגיגה (שם). **סככה כהלכתה.** לסוכה (שבת מה.). **ועטרה בקרמים.** פילרה בירעות של לבעים שקורין אובריי"ן (שם כב.) מעשה אורג (סוכה י.). **ובסדינין המצויירין.** שלירתן בולטת כגון מעשה רוקם או מעשה אורג סקורין גלינסק"ש (שם). **אפרסקים.** פירסקי"ש בלע"ז (שבת מה.). **יינות שמנים.** נותנין כוסות של זכוכית לנוי (סוכה י.). **הכל לפי תנאו.** דכיון דאמר איני בודל מהם כל בין השמשות של יום טוב הראשון לא חל קדושה עלייהו, ותנאה מהניא לא מתני כהו (סוכה י: וכעי"ז שבת כב.)

◆

## רבינו חננאל

[מתני'] אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה. אוקמה שמואל דאין נוטלין לא מן הסוכה ולא מן הדפנות עצמן משום דסתר אוהלא, אלא מן העצים הסמוכים לדפנות של סוכה זו. ורב מנשה אוקמה באיסורייתא. כלומר הדפנות הללו חבילות ע"ג חבילות היו שאינן עשויות לאהל ומותר להסתפק מהן. תני קמיה דר' יוחנן אין נוטלין עצים מן הסוכה א) ולא מן הסמוך לה ור' שמעון מתיר. ואקשינן לר' שמעון והא סתר אהלא. ופריק רב נחמן בסוכה שנפלה עסקינן, ור"ש לטעמיה דלית ליה מוקצה, דתניא מותר שמן שבנר ושבקערה אסור להסתפק מהן ור"ש מתיר. ואמרינן מי דמי התם כיון שסופו ליכבות מצפה אימתי תיכבה, יסתפק מן השאר. הכא [וכי] היה יודע שתפול הסוכה ונתן בדעתו להסתפק ממנה. ופירק רב נחמן בר יצחק לא תימא בסוכה בריאה שנפלה, אלא מהניתין בסוכה רעועה עסקינן דמאתמול דעתיה עילויה. ושוין ת"ק דברייתא ור' שמעון בסוכת החג בחג שאסורה ואם התנה עליה הכל לפי תנאו. ואקשינן וכיון דחל איסורא דחג עלה היכי מצי מתני עלה, והא משמיה דר' עקיבא אמרו מניין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה', ותניא מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה, שנאמר חג הסוכות לה', חג לה' וסוכה לה'. ופירק [רב] מנשיא בריה דרבא משמיה דשמואל, סיפא דקתני ואם התנה עליה אינה בסוכת החג אלא בסוכה בשאר ימים טובים, ועלה אמרינן הכל לפי תנאו. ואקשינן וסוכה דחג לא מהני בה תנאה, והתניא סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין כו', עד ואסור להסתפק מהן עד מוצאי יו"ט האחרון של חג, ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו. ופרקינן אביי ורבא מתניתא זו באומר איני נבדל מאילו שתליתי בסוכה זו כל בין השמשות, דלא חלה עלייהו מעיקרא קדושה, אבל עצי סוכה [דמעיקרא] דעבדה חלה עלה קדושה, אתקצאי כל שבעה. וכי לא אמר כהני עיטורין איני בודל מהן כל בין השמשות נאסרו. והא איתמר הפריש שבעה אתרוגים לז' הימים, אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר ואפילו לר' אסי לא אמר אלא יוצא בה היום ואוכלה למחר, אבל שבעה ימים לא אמר. ופרקינן התם גבי אתרוג מפסקי לילות דלא מיחייב בהו ולפיכך שרי, אבל בסוכה שחייב לישב בה בלילות כבימים, כל שבעה ימים כיומא חדא אריכא דמי.

---

א) עי' בתוס' שבת מה. ד"ה ולא.